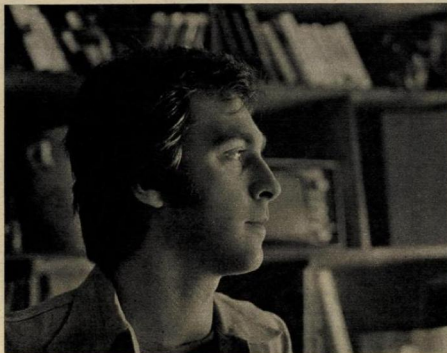

Husztai Péterhez

- színészi kibontakozásáról
- színpadi figuráinak életéről
- az emberi kapcsolatok fontosságáról

Husztai Péter rokonszenves, sudár fiatalosága, jóformán estéről estére felbukkan. Hol a Madách Színház színpadán, hol filmen, hol a tévé képernyőjén. Csaknem főiskolás kora óta oly gyakran látjuk, oly sokat szerepel, hogy lassan-lassan mindennapi életünk jelenségévé válik.

— Hogyan győzi szusszal ezt a szakadatlan vágatást, elképesztő iramot?

— Mindez a múlté már. Voltak évek, amikor csakugyan minden este játszottam, de aztán a színház is, én is úgy éreztem, ez valóban túlságosan sok nekem, s ma már sikerült lélegzethet jutnom. Az idei évadban mindössze egyetlenegy premieren volt, és havonta csak tizennyolc-húsz estén szerepek. Nem lépek túl a kötelező fellépések számát, ahogy színházi nyelven mondják, még „tulim” sincs. Ritkábban filmezek, s ritkábban jut időm arra, hogy létezésreplett vállalkok, pedig nagyon szeretem mind a két műfajt. Dehát se energiából, se odafigyelésemből nem futja, hogy egyszerre annyifélet csináljak.

— Nemrég a Gellértheyi álmok tévéváltozatában láttuk. Ebben a Karinthy Ferenc-darabban már színpadon is nagy sikert aratott...

— Örülök, hogy most újra találkozhatunk vele. Nekem semmiféle személyes emlékem nincs a háborúról, hiszen 1944. május 4-én születtem. Az akkor ránkzakadó borzalmak engem még pályáskoromban értek. Érdekes, hogy a háború lehetőségét, szörnyűsége

ges légkörét én a Gellértheyi álmokban életem át.

— Mi vonzotta a színházhoz? Hogyan kezdődött?

— Édesanyám tízéves koromban elvitt az Uri murihoz, és én ki tudja miért-hogyan, rögtön a színház bükköbe kerültem. A főiskolán rendezői szakra jelentkeztem, de végül is színésznek vettem föl. Azóta se jut eszembe, hogy rendezek. 1966-ban diplomáztam, s jó sorsom a Madách Színház társulatába pottyantott.

— Jó sorsát vajon nem maga alakította-e úgy, hogy odakerüljön?

— Nem, dehogyan. Hiszen a frissen végzett fiatal maga se tudja, volta-képpen mit akar, mihez kezdjen. Renoirnak, a nagynevű filmrendezőnek utraévolul édesapja azt tanácsolta: sose térékadj arra, hogy sorosat erőszakosan irányítsd! Élj úgy, akár egy folyóba hajított parafadugó, amelyet a víz ringat, ide-oda sodor, az elemek határozzák meg létét. Én szeretem ezt a magatartást, hiszek abban, ha valaki a pályáján teljességre törekzik, akkor egész élete, mindéka, az emberekhez való kapcsolata, az mind-mind tehetségének a függvénye, esz-köze.

— Mi is volt az első sikere?

— Beszéljünk inkább az első bukásomról. Főiskolás voltam, amikor Kleist Amphitryonjában játszottam, s vadrátnalul nagyot buktam.

— Hogyhogy váratlanul?

— A próbákon még azt hittem, életre tudom kéltetni a figurát. De aztán

mégse tudtam. Egy fabrikát se ért amit csináltam. Papírforma szerint az ilyen bukás után a fiatal színész ösz-szeroppan, a színház is mellőzi. Nem ez történt. A következő évadban rámosztották Turgenyev Egy hónap íalam című darabjában Peljajev szerepét. Ebben a darabban, ennek az előadásán figyeltem fel arra, mi is az, ami engem a színházban és a mindennapi életben leginkább érdekel. Hogy mi? A primer érzések: a szeretet, a gyűlölet, a vonzódás, a taszítás, vagyis az emberi kapcsolatok léte és nemléte. Mindazt, ami ezeket az érzéseket mesterségesen kiagyalt okoskodással elködösíti, elferdíti, eltörzsi, az engem nem érdekel. Minden kevesebb, mint maga az élet.

— Mi következik ebből?

— Amikor rájöttem arra, hogy engem mi igazat leginkább, akkor nem azon tündöttem, hogy királyt, vagy bunkó parasztkölyköt, Jágó nevű katonát, vagy Peer Gyntöt, az álmodozót játszom. Sokkal inkább azon igyekeztem, hogy a koronák és páncélok mögött felkutassam azt az embert, akihez olyan közelembbe juthatok, hogy ha kedvem támad, akár leülhetek vele és együtt elbeszélgethünk ezekről a problémákról.

— S hogyan keresgél, hogyan akad rá a figurák legbensőbb enjére?

— Az én pályámon mindez Ádám Ottóhoz kötődik: a Sírály, a Bodnárné, Éjjeli menedékhely, II. Lajos király, Gellértheyi álmok, Othello. Egyébként a megvalósulás lefontosabb feltétele az egész együttesben élő kölcsönös bizalom, egyetértés, felszabadulás, kitarthatóság. Ez azért is lényeges, mert valamennyien tudjuk egymásról, kinek mire futja a képességéből, akaratából, alkataiból. Az én ars poeticám is ebben gyökerezik.

— Mi az ars poeticája? Mire céloz?

— A színészre általában azt mondják, csak megírni jeleneket, kész helyzeteket kell eljátszania, megmutatnia. Ez igaz, de nem mindegy, hogy egy darabba milyen nézőszögből figyelje, hogyan keressen meg azt a fonalat, a sok lehetőség közül, melyiket választson, melyikre kísérlem meg főlőzni a gondolatokat, az érzéseket, a magatartást. Ezt a bizonyos fonalat, a választást tekintem az én ars poeticámnak.

— Hogyan készül egy-egy új szerepre?

— Nem rázom ki a kistüjamból. Megszenevedek értük. Olykor beleroskadok abba, hogy a vállamon cipelem szerepem lelket, sorsát, problémáinak súlyát. Ha valakit szeretünk, akarva, akaratlanul testestül-lelkestül magunkénak érezzük, vállaljuk. Ha a szerepem, a figura érdekel, megszeretem, igaz, követem minden rezdülését, tetten akarom érni, és olykor úgy érzem szabadulni szeretnék tőle, mert nemcsak a próbákon, vagy az előadásban láncol magához, hanem napközben, az utcán, sőt a nyilván szűnethet is. Agyonlúni se tudnám magamban, ha akarnám se.

— Jágóhoz is a szeretet érzése fűzi?

— Jágó igazat, akár egy szerelem. Amikor Othellóra készültünk, már az olvasópróbától kezdve fűtött a kíváncsiság, ki ez az ember? Tudtam, kétségbeesetten harcol azért, hogy viszszeresze magának Othellót, régi barátját. Szándéka nem volna bűnös, ha nem alkalmazna szörnyű eszközöket. Itélkez. De hát Elektra és Medea is itélkez. Vajon jogosan itélkez-e? S helytálló-e a mi meghatározásunk, az, hogy megrogzított hősöknek tituláljuk őket, szemben Jágóval, aki az intrikusok intrikusaként él bennünk?

— Ugye jól tudom, örömmel játsz együtt Bessenyeivel?

— Nemcsak örömmel, hanem igaz baráti érzéssel is. Az ő Othellója nélkül ez a Jágó sosem születik meg. Egyébként öreg barátok vagyunk. Főiskolás koromban kerültem közelébe, amikor az Arulóban együtt játszottunk. A színházban az előadások nem este 7-kor kezdődnek, hanem korábban. Mi, Bessenyei és én, két szomszédos kis öltözőben készülődünk. S annak a másfél órának, amelyet előadás előtt együtt töltünk, mindig akadnak jellemző pillanatai, ritusai. Othellóhoz tartozik az is, hogy Bessenyei döngött az öltöző falát, ki-be rúgja az ajtót, háttá vág, és a minirekés egyik-másik fűzében be-berohangalunk egymáshoz, kérdeztünk, elmeséljük ezt-azt.

— Miről beszélgetnek ilyenkor?

— Hol erről, hol arról. De ha ezek a mozzanatok nem volnának, esteimet szegényebbnek érezném. En szeretem az élet jelentéktelenségét, de valójában lényeges eseményeit. És sehogysé bírnám elviselni, ha kellemetlen feszültségben élnek. Örülök, hogy jó közérzetben dolgozhatnak.

— Vagyis jó a színházi közérzete?

— Az enyém jó. De nem hiszek az általános színházi közérzetben. Az e-körül forgó problémák többet szerepelnek a szakmai szóbeszédben, mint a való életben.

— Fontosnak érzi-e, hogy a színpadon szép, vonzó férfitü legyen? Kinek akar leginkább tetszeni?

— Vízolyok attól, hogy kiglan-colva jelenjek meg a színen. Legszívesebben próbaruhában, festetlenül játszának. Hogy csakis azzal hassak, amilyen vagyok. Egyébként is kevés ember véleményére érdekel, számomra az a leglényegesebb, hogy mit tudok megvalósítani együttéssük elképzeléséből. A közönséggel úgy állok szemben, mintha az egész nézőter egyteleny józatszár, egyetlenegy ember volna. Vele szeretnék jó kontaktust teremteni. Ha ez sikerül, boldog vagyok.

— S ha nem sikerül?

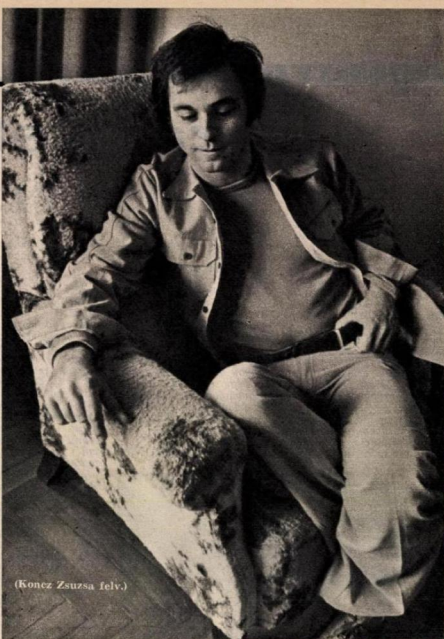
— Akkor szenvedek. És sosem tudom, hogy az én hibám-e, vagy a közönség hat rosszal rám.

— És ilyenkor mit tesz ellene, hogyan védekezik?

— Ilyenkor felelevenítem magamban a parafadugó elméletet. Nem csinál semmit, csak várom, tudunk-e egymás felé úszni.

— Emlekszünk arra, hogy Kiss Manynival és Pécsi Sándorral sokat játszott együtt. Milyen emléket őriz rólok?

— Ma is meghatottan gondolok arra, hogy nemcsak partnerüknek fogadtak be, hanem megosztották velem mindennapi gondjaikat is. Szerencs-

(Köncz Zsuzsa felv.)

re sokat voltam velük együtt. Mindnyájan önzök vagyunk csak akkor érezzük jól magunkat, ha érdekes helyzetébe vonnak be minket. En szeretem az okosságot, a bölcsességet. Tudom, tudom ezek csak szavak. Hiszen van ember, aki bármiről beszél is, mindig érdekes, mert mondanivalóját legbensőbb lényre fűrésztja át. Ilyen volt Kiss Manyi is, Pécsi Sándor is. Mindnyájunk számára pótolhatatlanok. Semmiféle generációs különbség nem választott el minket egymástól. Már csak azért sem, mert ez nem létező, felfúj fogalom. Ezt bizonyítja az is, hogy egy nyelven beszélünk László Máriával, Dayka Margittal meg Feleki Kamillával is. S el vagyok ragadtatva Gobbi Hilda fiatalaságától, lendületétől, attól, ahogy megoldja az öreg színészek életét, múzeumot szervez, segít, minden jó fűrésztja sikra száll. Számomra mindig a jó együttélés a legfontosabb, a főiskolán is, a színházban is.

— S ezt hogyan teremti meg?

— Előbb belőlünk kell áradnia a szeretetnek, csak azután kívánhatjuk ugyanazt másoktól. S szeretetet csak is őszintesen szül, nem pedig a ravaszkodás.

— Maga sosem ravaszodik, sosem fondorlatoskodik? Afféle szent fiú?

— Dehogys vagyok az. Hiszen mindenyükkel arra kényszerül, hogy valamilyen megismerve mindennapi élete apró-cseprő ügyeit. S nem mindig mondhatjuk ki, amit gondoltunk, amit érzünk.

— Meglepetéssel hallottam, hogy a főiskolán tanít. Igaz?

— Várkonyi Zoltán annak idején tanárom volt, most ő hívott be a főiskolára. Január 1-e óta Adám Ottó osztályban vagyok tanárség. Nagy szerencsém, hogy ez a felév Shakespeare-é. A növendékekkel együtt csak ámulozunk, hogy Shakespeare milyen bőkezűen szórja élénk zsenialitásának elképesztő kincseit. Most tanulom a tanítást, számomra ez még a kezdet kezdete, de máris örülök neki. Mintha tegnap lett volna, hogy én is főiskolás voltam, mintha szerzetes voltam a kilenc év messzesége.

— Hallom, a Madách Kamara Színházban már megkezdődtek az Egy szerelem három éjszakájának a próbái.

— De a bemutatott csak a jövő szeszona tűzték ki. Ezt megelőzőn nyáron, a szegedi Dóm téren a Peer Gyntöt adjuk elő. A Egy szerelem három éjszakájában Viktor szerepét játszom, a színpadi énekles nekem újdonság. Tetejében pedig külön öröm, hogy Vas István verseit Mánki György megenztetésében énekelhetem.

Öszintén és minden ravaszkodás nélkül. Hogy ezeket nem üres szavaknak szánja, az beszélgetésünk közben is, a színpadon is kiderült már. Huszti az a fajta fiatal színész, aki csakugyan minden erejével a maga elképzelte humanumért küzd, azért, hogy hiteles ember hangon szólaljon meg. Sikerral kezd érte.

Gách Marianne